

Klimaks

Prof.Dr. Fatmagül GEVEN

Klimaks kavramı

- Belirli bir yerdeki vejetasyon, yaşadığı istasyondaki ekolojik koşullara bağlı olarak çok yavaş bir şekilde oldukça değişmeyen bir denge meydana getirir. Buna **klimaks** denir.

- Klimaks bir toplulukta tür kompozisyonunun uzun bir devre içerisinde aynı kalması gerekir.
- Klimakstaki sürekli ve sabit olan bu dengeye “dinamik denge” veya “kararlı durum” denir.

Bir bitki topluluğunun klimaks olup olmadığı, klimaksa ulaşmış ise klimaksı temsil edip edemeyeceği çeşitli yollarla test edilebilir;

- **1-Seral verileri ve elde edilen delilleri yorumlamak yani süksesyonla ilgili daha detaylı araştırma yapmak suretiyle**
- **2-Birliklerin populasyon yapısını araştırmak suretiyle. Zira klimaksa ulaşmış toplulukların kararlı olması gerekir. Populasyona iştirak eden türlerin populasyona çeşitli nedenlerle dahil olmaları yada populasyunu terk etmeleri gibi**

- **3-Populasyonların birbirlerinin yerini almaları.** Bitki topluluklarında nispi denge arttıkça gelişim klimaksa doğru devam eder.
- **4-Habitata uyma.** Klimaksa ulaşan topluluklar eğer zarar görmemişlerse buldukları habiata uymuş durumdadır.

Klimaks eřitleri

- **Subklimaks** ; Vejetasyon, su baskınları, parazit istilası, volkan hareketleri, kesim ve yangın gibi çeşitli nedenlerle klimaksa ulaşmadan bir alt safhada kalabilir. Subklimaks regresif gelişmede ormanın son durumunu gösterir. Bugün İç Anadolu da Karaçam ormanlarının tahribinden sonra ortaya çıkan *Quercus pubescens* (tüylü meşe) toplulukları regresif gelişmede ormanın son durumunu gösteren bir subklimaks vejetasyondur.

- **Disklimaks;** İnsan ve hayvanların etkisiyle asıl gelişimi engellenen fakat klimakstan farklı olan vejetasyonun son gelişim devresidir.
- ✓ -Sık sık yangına maruz kalan bölgelerde yangına dayanıklı türlerden oluşan daimi bir vejetasyon tipi meydana gelir.
- ✓ - Aşırı otlatma sonucu otlatmaya dayanıklı türlerden oluşan bir vejetasyon gelişir.
- ✓ -Ev, Fabrika civarlarından yayılan baca gazlarına dayanıklı türlerden oluşan bitki örtüsü tipleri gibi

- **Postklimakslar;** Geçmişteki iklim değişiklikleri, göçler veya daha uygun iklim koşullarının oluşmasıyla ortaya çıkabilen klimaks tipleridir. 2 tipi vardır;
- **1-Postklimakslar-** Mevcut çevre koşullarından daha uygun nem, toprak ve mikroklima koşullarının bulunduğu ortamlarda görülen rölikt topluluklardır.
- **2-Preklimakslar-**Daha kurak ve sıcak habitatlarda görülen rölikt bitki topluluklarıdır

- **Aklimaks-** klimaks ve süksesyon birbirinden ayırtedilemez
- **Sikloklimaks-** tek yıllık türlerden oluşur, süksesyon ayırt edilemez
- **Kataklimaks-** çok yıllık türlerden oluşur, süksesyon ayırt edilebilir
- **Superklimaks-** klimaks kararlı populasyonlarla temsil edilir. Süksesyon ayırt edilemez

- **Öklimaks**-klimaks kararlı populasyonlarla temsil edilir. süksesyon ayırt edilebilir
- **Panklimaks**- dominant türleri aynı cinse ait olan veya birçok özellikleri birbirine benzeyen klimakslardır
- **Paraklimaks**-beklenenden farklı gelişen ve insan etkisinde kalan klimaks